

KULTŪRAS MANTOJUMA INTERPRETĀCIJA LATVIJAS ETNOGRĀFISKAJĀ BRĪVDABAS MUZEJĀ

Interpretation of Culture Heritage in Latvian Ethnographic Open Air Museum

Rita Burceva

Rēzeknes Augstskola, Atbrīvošanas aleja 115, Rēzekne, Latvija,
e-pasts: Rita.Burceva@ru.lv

Abstract. *The aim of the article is to study the peculiarities of interpretation of the cultural heritage, using the case of the Ethnographic Open Air Museum of Latvia as a basis for research. The methods used in the research are the review of documents and theoretical literature, observation, and case study.*

Latvian farmstead with its architecture and design is included in the Latvian Cultural Canon; therefore thorough studies of such units would promote the development of the cultural education potential in the society. There are some authentic examples of the wooden building ensembles from Vidzeme, Zemgale, Latgale and Kurzeme in the territory of the Ethnographic Open-Air Museum of Latvia.

The Ethnographic Open-Air Museum of Latvia corresponds with the criteria of an Open-air museum: it comprises the exhibition of several buildings, as well as reconstructs and reflects the content of the daily lifestyle of previous generations. There are both collective and individual services available here, where visitors can organize their visit there depending on their interests.

Possession of previous information of what is being exhibited in the museum, and the depth of preliminary knowledge of the museum's visitors can have a significant effect on the content of the communication process in the museum. If the visitors represent a group of specialists of one sector or another, then according to the level of competence of the public some specific terminology is used in communication. Otherwise the interests of the visiting persons are not completely satisfied. Whereas, in the event of a lack of knowledge the museum personnel should select the appropriate lexicon and volume of information, which doesn't exhaust their visitors but promotes thorough studies of the cultural heritage. Under these circumstances the possibilities for interpretation of the museum collections are of significant importance, because a visitor needs external assistance in order to absorb in the content, shades of the exhibition, in order to get to the bottom of it and to accept the newly discovered values. Museum visitors, who haven't applied for a guided tour, get their views independently, observing the museum articles, comparing the seen with their previous experience or seeking its confirmation / generalization, getting involved in the verbal communication with the museum employees as much as it is possible. All of it together creates an emotional background of the ongoing situation. An empirical observation is organized analogously; a researcher gets some impression, information and knowledge, facts, putting them down in the minutes, and supplementing them with some notes and comments right after the observation is completed regarding the problems of interpretation of the cultural heritage set in the objective of the research.

Interpretation of the cultural heritage is an individual action because it depends on the preliminary knowledge, interests of museum visitors, the aims of their visits, the specifics of exhibitions, style of communication in the museum.

The peculiarities of interpretation of the communication and cultural heritage of the Ethnographic Open-Air Museum of Latvia are associated both with positive (the availability of preliminary information on the museum and exposition, varied infrastructure and amenities for visitors, the possibility of communication with the museum employees in its territory, the horizontal direction of communication, a possibility to interact with the museum objects, etc.), and negative aspects (unavailability of printed materials, a lack of descriptions under the museum exhibits, the communication limited by time, etc.).

Keywords: *communication, culture heritage, exposition, interpretation, open air museum.*

Ievads

Saskarsme vispārējā gadījumā tiek uzskatīta par attiecību aktīvāko formu, kas ietver sevī vairāk nekā informācijas apmaiņu (Пивовев, 2009: 120). Attiecinot šo pieņēmumu uz muzeja vidi un akceptējot tā darbības īpatnības un misijas specifiku vispārējās globalizācijas apstākļos, aktuāla ir T. Ambroza un K. Peina paustā atziņa: „Muzeji vissekmīgāk spēj veidot izpratni par identitāti un piederību konkrētai dzīves vietai un sabiedrībai. Grandiozo un bieži

Ļoti sāpīgo pārmaiņu laikā, kas skar arī kultūru, muzeji nodrošina tik nozīmīgo saikni starp pagātni un tagadni, kas ir atspēriena punkts nākotnes veidošanai. [...] Kopumā muzeju kolekcijas reprezentē unikālu krājumu, kas ir valsts sasniegumu un vēsturiskās attīstības atspoguļojums.” (Ambrozs, Peins, 2002: 2). Tomēr tikai un vienīgi saskarsmē ar apmeklētāju muzeja krājuma daudzveidība un vērtība var tikt darīta zināma plašākai sabiedrībai.

Gan „Muzeju likums” (2005) Latvijā, gan arī muzeju darbību reglamentējošie dokumenti citās valstīs nosaka, ka komunikācija ar sabiedrību ir viena no būtiskākajām šīs kultūras iestādes funkcijām. Par orientāciju uz apmeklētāju un viņa interesēm un vajadzībām liecina pēdējos gados aktualizētie muzeju darbības teorētisko un praktisko aspektu pētījumi Latvijas un ārvalstu speciālistu profesionālajā vidē Francijā, Vācijā, Skandināvijā un citur.

„Komunikācija ietver *izglītību* un *ekspozīcijas*...” (Meress, Devalē, 2012: 11), tā teikts vienā no jaunākajiem latviešu valodā pieejamajiem izdevumiem muzeju darbības interesentiem, un muzeju vidē lietojamo terminu sīkāks skaidrojums neapšaubāmi ir atbalsts to darbiniekiem augstāku profesionālo standartu ieviešanā. Tomēr svarīgi būtu arī pētīt un atklāt komunikācijas teorijas darbības praktiskos aspektus dažādu muzeju kontekstā. Ne visiem muzeju apmeklētājiem ir pietiekamas priekšzināšanas, lai pilnīgi autonomi un patstāvīgi uztvertu piedāvātās ekspozīcijas vēstījumu, un bieži vien nepieciešama interpretatīva palīdzība, lai muzeja apmeklējums nesagādātu vilšanos un radītu jaunas personīgi nozīmīgas izziņas intereses.

Raksta mērķis ir pētīt kultūras mantojuma interpretācijas īpatnības, par pētījuma bāzi izmantojot Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja gadījumu. Pētījumā izmantotās metodes ir dokumentu un teorētiskās literatūras analīze, novērojums, gadījuma analīze.

Muzeja komunikācijas un krājuma interpretācijas teorētiskie aspekti

Cilvēks ir biosociāla un garīga būtne, kas apzinās savu valodu, etniskās saknes kultūru, un šī sfēra kalpo par pamatu citu tautu kultūras izpratnei un vispārcilvēcisko vērtību interiorizācijai jeb pieņemšanai. Neapšaubāma loma šajā procesā ir indivīda spējai iekļauties komunikācijas procesā, tādējādi akumulējot apziņā kultūras vērtības. A. Priedītis skaidro, ka kulturoloģijā ar komunikācijas jēdzienu apzīmē „informācijas apmaiņu visdažādākajā līmenī – starp kultūrām, subkultūrām, sociāli profesionālajām grupām, paaudzēm, atsevišķiem indivīdiem.” (Priedītis, 2003: 209).

Speciālajā literatūrā sastopami arī plašāki ar komunikācijas jēdzienu saistīti raksturojumi un definējumi, ko līdzvērtīgi var attiecināt uz kultūras mantojuma saglabāšanas un publiskošanas jomu (skat. 1. tabulu).

1. tabula

Komunikācijas jēdziena raksturojumi

Autori	Jēdziena raksturojums
LZA TK ITTEA terminu datubāze	Komunikācija ir divpusējs informācijas apmaiņas process, kura gaitā saņemta informācija ir saprotama abiem tās dalībniekiem.
Kalnača u. c. (2007)	Komunikācija ir informācijas vai domu apmaiņa starp personām; informācijas pārraide; mijiedarbības forma, kurā izmanto valodu vai citas zīmes; sazināšanās; sakari; saskarsme.
Corner & Hawthorn (1980)	Komunikācija ir sarežģīta mijiedarbība starp nolūku, zīmju formām un to interpretēšanu.
Edeirs Dž. (1999)	Komunikācija – process, ar kura palīdzību notiek domu savstarpēja apmaiņa vai domas nodošana citam.
Lasmane S. (2012)	Komunikācija ir dinamiskas mijiedarbības apzīmējums, ko attiecina uz dažādu datu un nozīmju pārraidi.

Пивоев В. М. (2009)	Komunikācija ir ne tikai informācijas nodošanas instruments, bet arī kultūras veidošanās, attīstības un funkcionēšanas veids, tās vienotības un kopveseluma avots.
Meress F., Devalē A. (2012)	Komunikācija ir informācijas pārraides process pa informācijas kanāliem starp vienu vai vairākiem nosūtītājiem un vienu vai vairākiem saņēmējiem.

Speciālās literatūras avotos, kas funkcionāli veidoti ar mērķi definēt parādības, objektus, darbības vai likumības (piemēram, LZA TK ITTEA terminu datubāze, „Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca”, „Muzeoloģijas pamatjēdzieni”), lietotie apzīmējumi ir universālāki un plašāk izmantojami dažādos kontekstos. Taču visos apzinātajos avotos minētie definējumi viennozīmīgi nosaka, ka komunikācijas procesā parasti piedalās vismaz divi (var būt arī vairāk) tās dalībnieki, kas savstarpēji apmainās ar vēstījumiem vai arī viens no tiem ir ziņas sūtītājs, bet otrs – saņēmējs. Komunikācija tiek skatīta arī kā savstarpējās mijiedarbības līdzeklis un var radīt nosacījumus emocionālajam pastiprinājumam informācijas ieguves procesā.

R. Jakobsons piedāvā šādu komunikācijas procesa shēmu:

- sūtītājs,
- ziņa jeb vēstījums,
- konteksts,
- kontakts,
- kods,
- saņēmējs (Якобсон, 1975: 198).

Adaptējot un pielāgojot šo shēmu muzeja videi, iegūstam precīzu komunikācijas procesa atainojumu pētāmās problēmas ietvaros (skat. 2. tabulu).

2. tabula

Komunikācijas process muzeja vidē

Komunikācijas procesa elementi vispārējā gadījumā	Komunikācijas procesa elementi muzeja vidē
Sūtītājs	Muzeja personāls, speciālisti.
Ziņa jeb vēstījums	Informācija, muzeja priekšmeti, arhitektūra, vide.
Konteksts	Mērķi, iepriekšējā pieredze un informētība, nolūks.
Kontakts	Komunikācijas akts, reālā saskarsmes situācija.
Kods	Komunikācijas tehnikas un veidi (zīmes).
Saņēmējs	Muzeja apmeklētājs.

Komunikatīvo pieeju muzeja saskarsmē ar sabiedrību raksturo vairāku principu esamība (skat. 3. tabulu).

3. tabula

Komunikatīvās pieejas principi (pēc E. Mastenicās, 2007: 297)

Principi	Realizācija
Humanitāra antropocentriskuma princips	Uzmanības centrā – cilvēks, jo komunikācijas loģika ir virzībā no subjekta, nevis no priekšmeta, tāpēc muzeja priekšmeta objektivizācija netiek pieļauta.
Kulturoloģijas princips	Procesā izmantojamās zīmes un simboli pastāv kultūras nozīmju un jēdzienu laukā neatkarīgi no to materiālā iemiesojuma specifikas. Tāpēc subjekti, kas iesaistījušies komunikācijā muzejā, uztverami kā kultūras pozīcijas un normu pārstāvji (oriģinālā – носители), bet muzeja priekšmetiski telpiskie “vēstījumi” – kā kultūras vai metakultūras teksti.

Dialogiskuma princips	Starpkultūru dialogā vai polilogā var iesaistīties divi vai vairāki subjekti ar atšķirīgu kultūras pozīciju, tāpēc ikvienas muzeja komunikatīvās situācijas konstruktīvs un konstituējošs posms ir kultūrpotenciāla atšķirības jeb kultūrvēsturiskā distance sinhronā vai diahronā dimensijā.
Aksioloģiskuma princips	Starpkultūru saskarsme pēc būtības ietver sevī vērtību aspektu, tāpēc tas ir principiāli dominējošais, bet visi pārējie (informācijas pārraidīšana, izglītošana u. c.) – tam pakārtoti.

I. Ezera, I. Graudiņa un S. Dreiberģa, iedalot grupās iespējamās komunikācijas kanālus, izmanto vairākas pieejas: pēc komunikācijas veida, pēc informācijas pārsūtīšanas virziena, pēc kontakta ar komunikācijas partneri, pēc ārējās formas. Pēc komunikācijas veida izšķir mutiskos, rakstiskos (resp., verbālos) un neverbālos komunikācijas kanālus. Pēc informācijas pārsūtīšanas virziena nodala vertikālos (augšup un lejupvirzītos) un horizontālos jeb laterālos komunikācijas kanālus. Pēc kontakta ar partneri izšķir tiešos (audiāls un/vai vizuāls kontakts ar komunikācijas partneri) un netiešos (nav komunikācijas partnera klātesamības). Pēc ārējās formas izšķir formālos (nosaka reglamentēta kārtība) un neformālos (brīva informācijas plūsmu virzīšana) komunikācijas kanālus (Ezera, Graudiņa, Dreiberģa, 2000: 12-15). Ikviens no minētajiem komunikācijas kanāliem ir piemērots muzeja videi atkarībā no muzeja tipa, komunikācijas nolūka, apmeklētāju mērķiem un interesēm, muzeja tehniskajām iespējām, personāla kapacitātes, tā profesionālās un komunikatīvās kompetences. Komunikatīvā kompetence psiholoģijā tiek skaidrota šādi: „... komunikatīvā kompetence ir iemaņu un prasmju kopums, kādas nepieciešamas efektīvai saskarsmei” (Vidnere, 2011: 226).

Muzeja apmeklētāju iepriekšējā informētība par to, kas tiek eksponēts muzejā, un šo priekšzināšanu dziļums var būtiski ietekmēt pašu komunikācijas procesa saturu. Ja apmeklētāji pārstāv kādas nozares speciālistu grupu, tad komunikācijā tiks lietota terminoloģija atbilstoši publikas kompetences līmenim, pretējā gadījumā atnākušo cilvēku intereses nebūs pilnībā apmierinātas. Savukārt zināšanu neesamības vai to minimuma gadījumā muzeja personālam elastīgi jāizvēlas piemērotākā leksika un informācijas apjoms, kas nenogurdinātu apmeklētājus, bet rosinātu padziļināti pētīt kultūras mantojumu. Šādos apstākļos būtiska nozīme ir muzeja krājuma interpretācijas (mediācijas) iespējām, jo apmeklētājam nepieciešama ārēja palīdzība, lai iedziļinātos ekspozīcijas saturā, niansēs, to pilnvērtīgāk izprastu un pieņemtu jaunatklātās vērtības.

F. Meress un A. Devalē (2012) par interpretāciju jeb mediāciju saka, ka šis jēdziens saglabājies no 15. gadsimta latīņu tautas valodas: *mediatio*, *de mediare* un nozīmē *būt vidū*. Tam ir ekvivalenti citās valodās: angļu valodā ir *mediation* (*interpretation*), franču valodā – *médiation*; spāņu valodā – *mediación*; vācu valodā – *Vermittlung*; itāļu valodā – *mediazione*; portugāļu valodā – *mediação*. Autori norāda uz nozīmi, “kuru šis jēdziens ieņem muzeoloģijas kultūras un zinātniskajā laukā. Arī tajā mediācija ir būtiska pa vidu, aizpildot telpu, kuru tā cenšas samazināt, veidojot saikni vai pat piekrišanu (Meress, Devalē, 2012: 31)”.

Abi minētie autori turpinājumā uzsver ideju par muzeju krājuma interpretācijas materializāciju „starppersoniskā cilvēku darbībā un līdzekļos, kuri sekmē viegli uztverama eksponēto objektu demonstrējuma izveidi, kas paskaidro objektu nozīmi un nozīmīgumu. [...] Tādējādi interpretācija var tikt definēta kā atklāsme vai noslēpuma atklāšana, kas palīdz apmeklētājam vispirms saprast, pēc tam novērtēt un, visbeidzot, aizsargāt mantojumu, kuru viņš izvēlēties par savu izpētes objektu.” (Meress, Devalē, 2012: 32). Tātad katram muzeja priekšmetam¹ būs savs „stāsts” par tā rašanos, attīstību, kultūrvidi, kurā tas lietots, ietekmi uz

¹ Priekšmets, kas pēc izpētes un apstrādes atzīts par priekšmetu ar kultūrvēsturisku nozīmi un atrodas muzeja krājumā.” (Muzeju likums, 2005: 1).

sabiedrību un vēsturiskajiem procesiem, saistību ar to īpašniekiem vai citām atsevišķām personībām u. tml.

I. Stūre izdevumā „Kultūras un dabas mantojuma aizsardzība un attīstības plānošana” akcentē šo vērtību interpretācijas svarīgumu un mērķi: „... motivēt apmeklētājus iesaistīties vides aizsardzībā, ko ASV Nacionālo Parku dienests ir formulējis kā devīzi: „no interpretācijas – izpratne, no izpratnes – novērtēšana, no novērtēšanas – aizsardzība”” (Stūre, 2004: 130). Ārzemju avotos atrodamas atsauces uz amerikāņu publicista Frīmena Tildena (1883-1980) viedokli grāmatā „Interpreting Our Heritage”, ka „interpretācija ir izglītojoša aktivitāte, kuras mērķis ir nevis vienkārši sniegt faktus un informāciju, bet gan atklāt jēgu un savstarpējās sakarības oriģinālu objektu izmantošanas procesā, kurā piedalās arī pats apmeklētājs” („Natural and Cultural Heritage Interpretation”, sk. 12.06.2013.). I. Stūre pievērš uzmanību F. Tildena 1982. gadā formulētajiem kultūras un dabas mantojuma interpretācijas stūrakmeņiem jeb noteikumiem:

- katra interpretācija būs neauglīga un atsvešināta, ja tā nebūs kaut kādā veidā saistīta ar apmeklētāja personību vai pieredzi;
- informācijas sniegšana vien nav interpretācija; interpretācija ir atklāsme, kas balstīta uz informāciju, bet tās ir pilnīgi dažādas lietas;
- interpretācija ir māksla, kas aptver daudzas mākslas, vienalga, vai interpretējams materiāls ir zinātnisks, vēsturisks vai saistīts ar arhitektūru; jebkuru mākslu līdz zināmai pakāpei var iemācīt;
- interpretācijas galvenais mērķis nav pamācība, bet gan rosinājums;
- interpretācijai jātiecas parādīt veselumu, nevis daļu;
- interpretācijai, kas adresēta bērniem, nav jābūt pieaugušajiem domātās daļas atšķaidījumam, tai jābūt principiāli citai pieejai (Stūre, 2004: 131).

Uz apstākli, ka kultūras mantojuma artefaktu interpretācija līdzvērtīgā un tolerantā saskarsmē ar muzeja apmeklētājiem komunikācijas gaitā ir būtisks muzeju ilgtspējīgas eksistences faktors, norāda arī mūsdienu muzeologs Z. Stranskis: “... muzeja pastāvēšana ir tieši atkarīga no muzeja un sabiedrības dialoga kvalitātes. Šī dialoga panākumi ir atkarīgi ne tikai no tā, ko mēs gribam apmeklētājiem pateikt, bet arī no veida, kā tas tiek darīts, no metodēm un formām, ko lietojam. Nesenā pagātnē valdīja uzskats, ka šī saikne iespējama tikai didaktiskā līmenī. Didaktiskais aspekts neapšaubāmi ir svarīgs, bet prakse ir pierādījusi, ka šī muzeju darbības joma neaptver visu sabiedriskās saskarsmes sfēru, un tas ir jāievēro, ja negribam muzejus pārvērst par skolām” (Stranskis, 1996: 52).

Kultūras mantojuma interpretācija brīvdabas muzejā

Empīriskais pētījums par kultūras mantojuma interpretācijas īpatnībām veikts 2013. gada vasarā, par bāzi izraugoties Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja ekspozīciju.

Empīriskā pētījuma ietvaros izvēlēta novērošanas metode, jo tā ļauj nepastarpināti iegūt un fiksēt datus saistībā ar novērojamo objektu.

Latviešu viensēta ar tās arhitektūru un dizainu ir iekļauta Latvijas kultūras kanonā, tāpēc šādu objektu padziļināta izpēte veicinātu kultūrizglītības potenciāla attīstību sabiedrībā. Autentiski viensētu piemēri un Vidzemes, Zemgales, Latgales un Kurzemes koka ēku kolekcijas atrodamas Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja teritorijā, kas pašlaik aizņem 87,66 ha lielu priežu meža platību Juglas ezera krastā pie Rīgas, un vēsturiski ir Baltijā vecākā brīvdabas ekspozīcija. I. Zībārte skaidro: „Mūsu senči dzīvošanai izraudzījās labāko un skaistāko vietu, nekur tālu nebija jāmeklē arī ezers vai upe. Lai arī katrā novadā ēku arhitektūra ir atšķirīga, to vieno unikālā viensētas ideja. Viensēta ir vienas ģimenes saimnieciskais centrs, ko veido iežogota, ap pagalmu kārtota ēku grupa īpašuma vidū. Jo saimniecība bija lielāka un bagātāka, jo vairāk ēku bija sētā. Katrai funkcijai sētā bija sava ēka

un katrai vienkāršajai sadzīves lietai – sava vieta. Latviešu sēta bija lieciniece cilvēka dzīves ritumam no šupuļa līdz kapam. Te noritēja gan darbs, gan atpūta, tika svinēti svētki un veikti rituāli. [...] Joprojām noderīgi ir arī vēsturiskie būvniecības paņēmieni – taisnstūrveida plānojums ar skursteni viducī, koka guļbūves konstrukcija, divslīpju jumts ar salmu vai niedru segumu.” (Zībārte, 2011).

Latvijas Etnogrāfiskais brīvdabas muzejs atbilst brīvdabas muzeja kritērijiem: tas ietver vairāku ēku ekspozīciju, kā arī rekonstruē un ataino iepriekšējo paaudžu ikdienas dzīvesveida saturu.

Muzeja apmeklētāji, kas nav pieteikuši ekskursiju ar gidu, gūst priekšstatus patstāvīgi, vērojot muzeja priekšmetus, salīdzinot redzēto ar savu iepriekšējo pieredzi vai meklējot tai apstiprinājumu/vispārinājumu, iespēju robežās iesaistoties arī verbālā komunikācijā ar muzeja darbiniekiem. Tas viss kopā rada zināmu emocionālo fonu notiekošajam, jo komunikācijas kontekstā zīmīga ir profesores S. Lasmanes atziņa: „Mijdarbība saistāma ar informatīvas vēsts – zīmes un nozīmes – pārraidi citiem kopā ar tās izraisīto ietekmi jeb efektu” (Lasmane, 2012: 57). Analogi organizēts arī empīriskais novērojums, pētniekam autonomi gūstot iespaidus, informāciju un zināšanas, faktus fiksējot protokolā, bet tūlīt pēc novērojuma pievienojot piezīmes ar komentāriem saistībā ar pētījuma mērķi izvirzīto kultūras mantojuma interpretācijas problemātiku (skat. 4. tabulu). Pirmie trīs kritēji, kas iekļauti novērojuma protokolā, saistīti ar muzeja apmeklētāja vispārējā emocionālā komforta un drošības izjūtas apsvērumiem, jo katrs ierodas ar atšķirīgiem mērķiem, interesēm, aizspriedumiem, iepriekšējiem pieņēmumiem, visi turpmākie kritēriji – ar komunikācijas un muzeja krājuma interpretācijas īpatnībām.

4. tabula

Kultūras mantojuma komunikācijas un interpretācijas īpatnības

N.p.k.	Novērojamie aspekti	Izpausme	Piezīmes un komentāri
1.	Informācija par muzeja piedāvājumu	Sava interneta mājas lapa Stendi un plakāti pie ieejas Buklets „Muzeji 2013” www.kulturaskarte.lv	Informācija pieejama latviešu, krievu un angļu valodās. Pie kases ir iespēja saņemt muzeja teritorijas karti ar ēku sadalījumu pa kultūrvēsturisko novadu zonām.
2.	Pieejamība	Virzienu norādes muzeja teritorijā. Ērta piekļuve ar personīgo un sabiedrisko transportu.	Atvieglo orientēšanos un dod iespēju izvēlēties pastaigas virzienu. Velosipēdu novietne ļauj apvienot muzeja apmeklējumu ar citām brīvā laika pavadīšanas iespējām.
3.	Ērtības apmeklētājiem	Transporta stāvvietas. Tualetes. “Priedes krogs”. Kafejnīca “Pūnīte”. Slēpju noma ziemā. Labiekārtotas atpūtas vietas koku ēnā. Nelielas tirdzniecības zonas.	Brīvdabas muzeja videi un atmosfērai atbilstīgi nosaukumi – “Pūnīte”, “Priedes krogs”. Ērtības apmeklētājiem un teritorijas multifunkcionalitāte ir būtisks faktors publikas piesaistei un ieinteresēšanai pavadīt laiku šeit.
4.	Komunikācijas veids	Mutiskā. Rakstiskā. Neverbālā.	Sarunas ar amatu meistariem. Plāksnītes pie ēku sienām. Žestu valoda, mīmika – ieinteresēta, rosinoša. Teatralizācijas elementi.

5.	Komunikācijas virziens	Horizontālie kanāli.	Apmeklētājs ir līdzvērtīgs komunikācijas dialoga partneris, nav jūtama stratifikācija.
6.	Komunikācijas kontakts	Tiešs. Netiešs.	Speciālista personīga klātesamība. Piktogrammas un rakstītie teksti ir nepārprotami, loģiski, skaidrs vēstījums.
7.	Komunikācijas forma	Neformāla saruna.	Komunikācija lielā mērā pakārtota apmeklētāja interesēm un mērķiem, ietverot atbildes uz jautājumiem, demonstrējumus un interaktīvas praktiskas darbības ar autentiskiem vai restaurētiem muzeja krājuma priekšmetiem.

Ievēroti arī vairāki blakus apstākļi, kas ietekmē komunikācijas efektu un kultūras mantojuma interpretācijas kvalitāti:

- trūkst muzeja priekšmetu aprakstu, bez muzeja darbinieku iesaistīšanās dažkārt nav iespējams atpazīt un izziņāt šo priekšmetu funkcijas un nozīmi kopienas dzīvē, lai gan pašu telpu iekārtojums celtnēs nerada šaubas par ēku izmantošanas nolūkiem,
- trūkst drukāto materiālu līdzņemšanai un turpmākai izpētei,
- komunikācija ir ierobežota laikā.

Organizētais novērojums vēl nedod iespēju vispārināt secinājumus par krājuma interpretāciju vispār un tos attiecināt uz muzeja darbību kopumā, taču var kalpot par pamatu atkārtotiem un līdzīgiem pētījumiem muzeju darbības analīzes, labās prakses izplatīšanas un muzeju darba standartu pilnveides nolūkā.

Secinājumi

Kultūras mantojuma interpretācija ir individuāls akts, jo atkarīgs no muzeja apmeklētāja priekšzināšanām, interesēm, apmeklējuma mērķiem, ekspozīciju specifikas, komunikācijas stila muzejā.

Latvijas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā pieejami kolektīvie un individuālie pakalpojumi, kuru laikā apmeklētāji atbilstoši savām interesēm organizē atrašanos šeit. Komunikācijas un kultūras mantojuma interpretācijas īpatnības saistās gan ar pozitīvajiem (pieejama iepriekšēja informācija par muzeju un ekspozīciju tajā, daudzveidīga infrastruktūra un ērtības apmeklētājiem, iespējama saskarsme ar muzeja darbiniekiem tā teritorijā, horizontālais komunikācijas virziens, iespēja darboties ar muzeja priekšmetiem u. c.), gan negatīvajiem aspektiem (drukāto materiālu neesamība, muzeja priekšmetu aprakstu trūkums, laikā ierobežotā komunikācija u. c.).

Literatūra un avoti

1. Ambrozs, T., Peins, K. (2002). *Muzeju darbības pamati*. Rīga: Muzeju valsts pārvalde.
2. Corner, J., Hawthorn, J. (1980). *Communication Studies – an Introductory Reader*. London: Routledge.
3. Edeirs, Dž. (1999). *Efektīva komunikācija*. Rīga: Asja.
4. Ezera, I., Graudiņa, I., Dreiberģa, S. (2000). *Lietišķā komunikācija*. Rīga: Kamene.
5. Kalnača u. c. (2007). *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca*. Rīga: Madonas poligrāfists.
6. Lasmane, S. (2012). *Komunikācijas ētika*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
7. LZA TK ITTEA terminu datu bāze. Skatīts 10.06.2013. <http://termini.lza.lv/term.php?term=komunikacija&list=komunikacija&lang=LV>.

8. Meress, F. Devalē, A. (2012). *Muzeoloģijas pamatjēdzieni*. Rīga: Baltijas muzeoloģijas veicināšanas biedrība.
9. *Muzeju likums*. (2005). Skatīts 12.06.2013. <http://www.likumi.lv/doc.php?id=124955>.
10. *Natural and cultural heritage interpretation*. Module 1. Skatīts 12.06.2013. http://project-agronatur.com/pages/page16/en_module1.pdf.
11. Priedītis, A. (2003). *Kultūras teorija un kultūras vēsture*. Daugavpils: A.K.A.
12. Stranskis, Z. (1996). *Ievads muzeoloģijā*. Rīga: Latvijas muzeju asociācija.
13. Stūre, I. (2004). *Kultūras un dabas mantojuma aizsardzība un attīstības plānošana*. Rīga: LU Akadēmiskās apgāds.
14. Vidnere, M. (2011). *Etnopsiholoģija. Etniskais cilvēkā un sabiedrībā*. Rīga: Raka.
15. Zībārte, I. (2011). Latviešu viensēta. Skatīts 12.06.2013. <http://www.letonika.lv/groups/default.aspx?title=LKK%20resurss/85>
16. Мастеница, Е. Н. (2007). *Эвристический потенциал коммуникационного подхода в музееведении* // Современные проблемы межкультурных коммуникаций: сб. статей / Науч. ред. Е. П. Борзова, Г. М. Оганян. (295-302) СПб.: СПбГУКИ.
17. Пивоев, В. М. (2009). *Философия культуры*. М.: Академический проект, Гаудеамус.
18. Якобсон, Р. (1975). *Лингвистика и поэтика* // Структурализм: за и против. М.